

Text- och samtalsunderlag till presentation 1 om språk- och yrkesintegrerande undervisning i kombinationsutbildningar

– utgångspunkter för språk- och yrkesintegrerande undervisning

Nationellt centrum för
svenska som andraspråk,
Stockholms universitet

på uppdrag av

Skolverket

Innehåll

Introduktion	- 4 -
Användningen av materialet.....	- 4 -
<i>Öppna frågor som kan användas till varje delfilm</i>	<i>- 5 -</i>
Materialet till presentation 1.....	- 6 -
<i>Delfilm 1. Vad är en kombinationsutbildning?</i>	<i>- 6 -</i>
Specifika frågor till delfilm 1.....	- 7 -
<i>Delfilm 2. Vilket samarbete behövs?</i>	<i>- 9 -</i>
Specifika frågor till delfilm 2.....	- 9 -
<i>Delfilm 3. Hur kan en integrerande undervisning se ut?</i>	<i>- 10 -</i>
Specifika frågor till delfilm 3.....	- 11 -
<i>Delfilm 4. Vad säger forskningen och den beprövade erfarenheten?</i>	<i>- 12 -</i>
Specifika frågor till delfilm 4.....	- 13 -
Referenslista.....	- 15 -
<i>Övergripande referenser.....</i>	<i>- 15 -</i>
<i>Referenser – styrdokument.....</i>	<i>- 16 -</i>

Text- och samtalsunderlag till presentation 1 om språk- och yrkesintegrerande undervisning i kombinations- utbildningar

– utgångspunkter för språk- och yrkesintegrerande undervisning

Det här är en del av ett stödmaterial för verksamheter som arbetar för att utveckla och stärka kvaliteten i undervisning för elever som studerar en yrkesutbildning kombinerat med sfi/svenska som andraspråk. Materialet består av ett antal inspelade presentationer med tillhörande text- och samtalsunderlag.

Stödmaterialiet är framtaget för kombinationsutbildningar inom komvux, det vill säga för utbildningar där sfi eller svenska som andraspråk kombineras med en yrkesutbildning på gymnasial nivå. Utbildningarna erbjuds främst vuxna elever med svenska som andraspråk och de som har en kort tidigare utbildningsbakgrund. Det arbetssätt som beskrivs i stödmaterialiet är dock relevant för alla utbildningar som på något sätt omfattar både andraspråk och yrkespraktik.

Stödmaterialiet vänder sig i första hand till lärare och skolledning. Det är främst tänkt att användas i grupper bestående av yrkeslärare och/eller språklärare med eller utan rektor, utvecklingsledare eller andra funktioner.

Eftersom samtliga delar i materialet hänger ihop kan man med fördel arbeta med presentationerna i tur och ordning, men det är också möjligt att börja i den del som är mest relevant för verksamhetens aktuella behov och förutsättningar. Till exempel kan den här första presentationen vara lämplig som underlag för samtal med förvaltning eller politiker.

Detta dokument är en del av presentation 1 som handlar om utgångspunkter för integrerande undervisning.

- 1. Utgångspunkter för språk- och yrkesintegrerande undervisning inom kombinationsutbildning**
2. Undervisningen är dialogisk och erfarenhetsbaserad
3. Undervisningen går från det konkreta till abstrakta
4. Undervisningen är kognitivt utmanande
5. Undervisningen är arbetslivsrelevant
6. Undervisningen innefattar ändamålsenliga bedömningar

Stödmaterialiet är framtaget av Lisa Gannå och Karin Sandwall, medarbetare på Nationellt centrum för svenska som andraspråk (NC) vid Stockholms universitet, på uppdrag av Skolverket. Materialet kan komma att förändras då det ingår i ett pågående utvecklingsarbete.

Introduktion

I kombinationsutbildningar ska eleverna ges möjlighet att tillägna sig en yrkesutbildning samtidigt som de utvecklar sitt andraspråk med målet att efter avslutad utbildning kunna ta anställning på en arbetsplats. Att ta sig an en sådan uppgift är utmanande både för eleverna och de som ansvarar för att utveckla undervisning och organisation utifrån elevgruppens behov.

Nationellt centrum för andraspråk (NC) har sedan 2016 bedrivit ett utvecklingsarbete kring integrerande språk- och yrkesundervisning i nära samarbete med skolledning och lärare i olika kombinationsutbildningar.

I samarbetet har det blivit tydligt på vilket sätt yrkesundervisning för kortutbildade vuxna invandrare behöver utformas annorlunda, jämfört med yrkesundervisning för elever med svenska som modersmål. Vi har utvecklat en integrerande språk- och yrkesdidaktik för utbildningar vars syfte är att eleverna direkt ska kunna hantera situationer i sitt yrkesliv. Arbetssättet beskriver vi genom ett antal didaktiska principer. Dessa är avsedda att stötta utvecklingsarbete inom alla olika yrkes-/kombinationsutbildningar, men även stötta det dagliga arbetet när lärare planerar, genomför och utvärderar undervisningen.

Text- och samtalsunderlagen till de inspelade presentationerna syftar till att stödja konstruktiva kollegiala samtal i olika typer av utbildningar med olika förutsättningar. I varje samtalsunderlag finns också en referenslista.

Att tala om undervisning tillsammans med kollegor och/eller ledning kan vara mycket inspirerande och utvecklande när man får stöd i att tänka i en prestigefri miljö. Vi kan samtidigt aldrig ta förgivet att alla personer på alla arbetsplatser upplever kollegiala samtal så positivt. Man kan känna sig obehagligt när skillnader i synsätt på elever och lärande synliggörs. Att skapa ett öppet och tillåtande klimat där nyfikenhet och noggrant utforskande kan samsas är ett gemensamt ansvar, men det underlättas av en samtalsledare och av att man följer någon form av samtalsunderlag.

Användningen av materialet

Materialet består alltså av inspelade presentationer med tillhörande text- och samtalsunderlag. Varje presentation består av fyra delfilmer.

Innan ni börjar samtala med stöd av det här samtalsunderlaget tittar ni på en delfilm. För att se en delfilm: klicka på rubriken (länken) vid beskrivningen av filmen.

Här beskriver vi två olika sätt som ni kan arbeta med samtalsunderlaget.

- Ni som vill ha en mer öppen ingång i era samtal kring delfilmerna kan välja att arbeta så som beskrivs under rubriken: "Öppna frågor som kan användas till varje delfilm".
- Ni som hellre vill diskutera utifrån färdigformulerade reflektionsfrågor hittar sådana efter beskrivningen av respektive delfilm under t.ex. rubriken "Specifika frågor till delfilm 1".

Förslagen till de frågor som finns här nedanför är just förslag. Du/ni använder först materialet i relation till era behov och förutsättningar. Du/din grupp har antagligen olika mycket tid att titta på och, samtala om innehållet i presentationerna. Vissa verksamheter kanske kan lägga en timme på materialet och andra kan använda det under flera tillfällen

under året. Vissa av er kanske prövar idéer endast i er egen undervisning eller så involveras hela verksamheten.

Förhoppningsvis pratar ni om det som känns relevant och tankeväckande så att det i förlängningen kan leda till något bra för eleverna.

Text- och samtalsunderlaget är tänkt att vara ett stöd att reflektera individuellt men också ett stöd att jämföra hur ni tänker med varandra. Att våga ställa lagom kritiska frågor kan stimulera till eftertanke och i längden leda till underbyggda och samordnade handlingar oavsett om du jobbar som lärare eller rektor, eller har en annan funktion i organisationen.

Om ni är ett större arbetslag kan ni behöva utse en samtalsledare som har ansvar för att fördela taltiden och sammanfattar samtalet. Om ni är en mindre grupp delar ni på ansvaret för detta. Du kan även arbeta enskilt med dessa frågor.

Öppna frågor som kan användas till varje delfilm

Ni som vill ha en öppen ingång i era samtal kring delfilmerna kan välja den här arbetsgången.

Läs igenom förslaget på frågor och ändra om det behövs t.ex. i relation till den tid ni har till förfogande.

Titta på delfilmen och skriv enskilt:

- a) Vilken tycker du är föreläsarnas huvudpoäng?
- b) Notera kort något som sägs i föreläsningen som du vill invända mot, hålla med om, eller som du har frågor till.
- c)

Samtala. Gå en runda där var och en av er berättar om vad de skrivit:

- a) Vilken tycker du är föreläsarnas huvudpoäng?
- b) Läs upp och berätta för varandra hur ni tänker om det ni hört.
- c) Sammanfatta och reflektera: har något nytt kommit fram i samtalet, ser vi några mönster i våra svar, har någon ny fråga väckts?

Framåt – hur går vi vidare?

- a) Vill vi pröva något i vår undervisning? Ska något lyftas till beslutsfattare?
- b) Vem gör vad?
- c) När ses vi igen?

Materialet till presentation 1

Den här presentationen består av fyra delfilmer med följande innehåll:

1. Vad är en kombinationsutbildning?
2. Vilket samarbete behövs?
3. Hur kan en integrerande undervisning se ut?
4. Vad säger forskningen och den beprövade erfarenheten?

I denna första presentation riktar vi oss först till pedagogiskt verksamma, men delfilmerna i denna presentation kan också vara lämpliga som underlag för samtal med förvaltning eller politiker.

Eftersom samtliga delar hänger ihop är det lättast att arbeta med delfilmerna i tur och ordning, men ni kan också välja att börja med den delfilm som ni tycker mest relevant för era behov och förutsättningar. Som stöd för att välja delfilm beskriver vi här nedanför först innehållet i varje delfilm. Därefter följer specifika frågor till delfilmen.

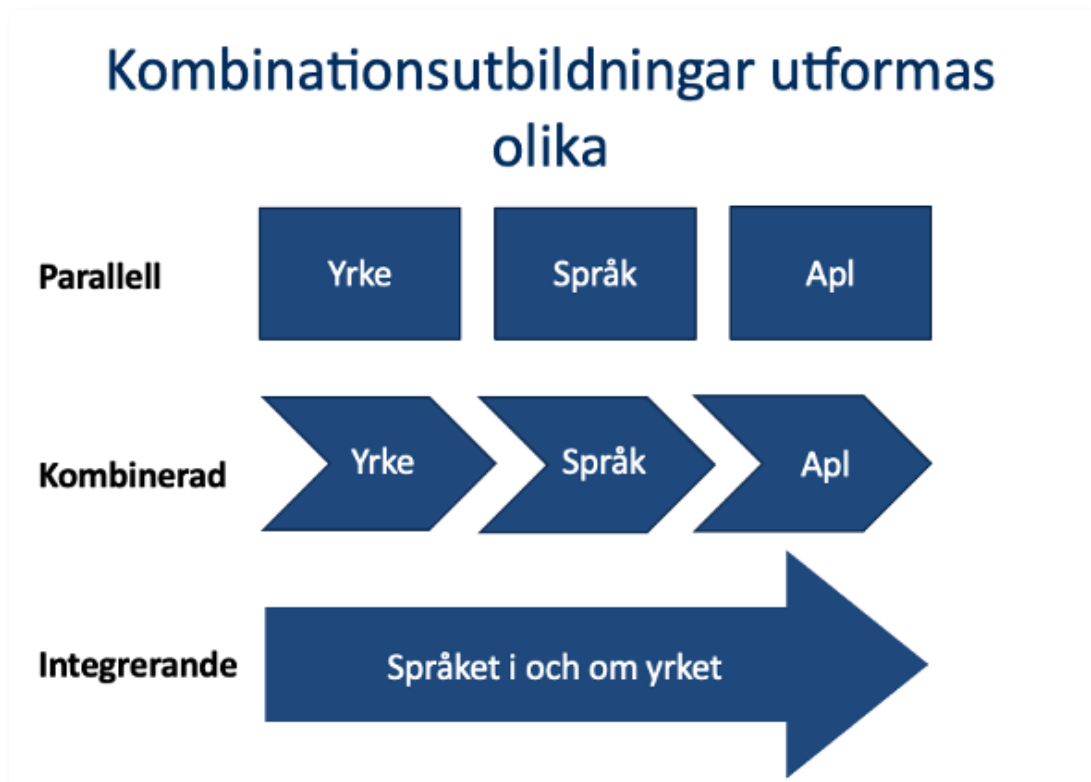
Delfilm 1. Vad är en kombinationsutbildning?

Efter en kort presentation av NC och vårt utvecklingsarbete kring kombinationsutbildningar ställer vi frågan om vad en kombinationsutbildning är, ifall det finns någon definition. Vi besvarar frågan bl.a. genom att visa på olika varianter av övergripande organisering även före och efter en kombinationsutbildning. Här pågår ett stort utvecklingsarbete i landet.

Tre vanliga varianter av kombinerade språk- och yrkesutbildningar kan urskiljas. En *parallell* struktur innebär att språk- och yrkesläraren i princip inte samarbetar om undervisningen. Inom en *kombinerad* struktur samarbetar lärarna om delar av undervisningen; man kanske arbetar i olika undervisningsrum men planerar och bedömer elevernas framsteg gemensamt. I *integrerande undervisning*, vilket vi förordar, förekommer ett tätt lärarsamarbete, t.ex. via dubbelbemanning i de olika undervisningsrummen. Elevernas kommunikativa utveckling behandlas här integrerat med utvecklingen av andra yrkesspecifika kompetenser och färdigheter. Att stärka elevernas deltagande på arbetsplatsen ses alltså som både språk- och yrkeslärarens ansvar.

I ett filminslag berättar en lärare om arbetet i en restaurangutbildning. Hon beskriver det som helt avgörande att man får möjlighet att pröva olika aktiviteter i undervisningen kontinuerligt för att kunna utveckla ett gemensamt arbetssätt. Att skolledare är lyhörda för elevernas och lärarnas förutsättningar och får gehör för detta av kommunala företrädare, beskrivs som förutsättningar för en kombinationsutbildning av hög kvalitet.

Vi resonerar också om att alla verksamma inte är så positivt inställda till kombinationsutbildningar och kort om vad det kan bero på.

Specifika frågor till delfilm 1

Gannå och Sandwall (2022)

- a) Skulle du benämna er undervisning som *parallell*, *kombinerad* eller *integrerande* – eller på annat sätt? Varför?
- b) Skulle du vilja organisera på annat sätt? Varför?
- c) Vad skulle behövas för att göra det?

Läs gärna mer om olika varianter av kombinationsutbildningar och om avgörande förutsättningar för integrerande undervisning i rapporten *Undervisning inom kombinationsutbildningar* (Sandwall 2022).

Fråga 2

Bilden här nedan kommenteras i delfilmen. Många verksamheter är nöjda med sina kombinationsutbildningar, medan andra ser behov av förändringar. Vissa av dem gör justeringar i vad som sker innan eleven börjar utbildning, genom att till exempel erbjuda yrkesfärgad sfi B och C, att arrangera studiebesök eller praktik, att justera antagningsprocess och urval, att erbjuda försörjningsstöd under den första terminen eller att erbjuda så kallade ORK, orienteringskurser.

Några kommuner erbjuder yrkesutbildningar på modermål eller utbildningen delvis på distans för att göra den tillgänglig för fler elever. Andra skapar flexibla upplägg av kurser för att bättre passa elevernas behov och förutsättningar, eller erbjuder elevhälsoteam och tillgång till studie- och yrkesvägledning samt specialpedagog och extra språkstöd.

För de elever som inte klarar utbildningen inom utsatt tid, ger många kommuner eleverna möjlighet att läsa vidare inom svenska som andraspråk eller yrkeskurser under flexibla former, samt möjlighet att göra prövning samtidigt som man arbetar. Ett annat alternativ är att lägga till en yrkesutbildning efter kombinationstubildningen för fördjupade språk- och yrkeskunskaper.

- Hur ser organiseringen av kombinationsutbildningar ut i er kommun?
Är er organisering ändamålsenlig för era utbildningar – fungerar det bra? Varför/inte?
- Tas lärares kompetens och erfarenhet tillvara i planering av utbildningarna? Varför/inte?
Vad får det för konsekvenser för undervisningen?
- Känner du till andra kombinationsutbildningar, i andra kommuner, som du vill kontakta och kanske besöka eller bjuda in till er? Varför vill du det? Vem tar kontakt?

Delfilm 2. Vilket samarbete behövs?

I det inledande filminslaget resonerar en handledare för lärare i kombinationsutbildningar om vikten av att skolledare är insatta i vad integrerande undervisning innebär och vilka förutsättningar som behövs, bl.a. för att kunna lyfta detta till huvudmannen. Att enbart fokusera på *utbildningen* – utan att ägna sig åt vilken *undervisning* eleverna behöver – innebär sämre förutsättningar för studieframgång.

I nästa filminslag berättar en rektor om hur verksamheten gick från ett *parallellt* upplägg till *integrerande undervisning*. Avgörande för att klara den utmaningen var att rektorn bjöd in samtliga berörda, såväl interna som externa funktioner, till möte. Det ledde till en bättre förståelse av uppdraget, för varandras roller och ansvar samt gav möjligheter att lära av varandra. Ett resultat var att man avsatte resurser för lärares dubbelbemanning. Rektor menar också att det är viktigt för resultaten att lärare kan lägga ut kurser efter elevernas behov och förutsättningar.

En utgångspunkt för samarbete är förstås styrdokumentet men de är inte alltid entydiga: Till exempel anger Skollagen att elever som antas ska ”ha förutsättningar att klara utbildningen”. Samtidigt anger Läroplanen att ”Hänsyn ska tas till de enskilda elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå”. Vi resonerar i delfilmen kring dessa formuleringar som kan ses som motstridiga. Vår slutsats är att elever som har förutsättningar att klara en *anpassad* utbildning ska antas.

Specifika frågor till delfilm 2

Fråga 1

Nedanstående citat som handlar om anpassningar i kombinationsutbildningen är hämtat från en rapport om *Kombinationsutbildning sfi* (Sandwall 2022, avsnitt 5.5.1).

Styrdokumentet anger alltså att undervisningen i kombinationsutbildningar – och i sfi - ska anpassas till de elever som antagits till utbildningen. Det råder dock en osäkerhet huruvida denna anpassning är möjlig i relation till de olika språkliga nivåer i svenska som eleverna har. Det råder också osäkerhet kring vilka anpassningar som är rimliga. Det förekommer att lärare likställer anpassningar med sänkta krav på eleverna, och menar att anpassningar riskerar likvärdigheten mellan olika utbildningar.

Vad tycker ni?

- a) Vilka anpassningar är rimliga? Ge exempel från delfilmerna och om möjligt från egen undervisning. Vill/kan du göra fler anpassningar? Om ja, vilka och varför?
Vilka hinder finns för att det ska gå att göra?
- b) Innebär de anpassningar du gör att kraven på eleverna sänks/är för låga? Ge exempel.
- c) Vilka konsekvenser får det (att kraven är desamma som reguljär utbildning – eller att kraven är lägre)?

Fråga 2

Styrdokument kan tolkas på olika sätt samtidigt som lärare har ett stort ansvar att utforma undervisningen, bland annat göra urval av innehåll.

- a) Hur skulle du formulera din tolkning av styrdokumentet angående hur undervisningen ska utformas beträffande innehåll och anpassningar mm?
Om ni i arbetslaget har olika åsikter kring detta - vad beror det på?
- b) Får era olika synsätt några konsekvenser för elevernas möjligheter att lära?
- c) Behöver ni göra något för att nå ett mer gemensamt förhållningssätt?

Fråga 3

I delfilmen säger handledaren så här: ”Rektorer behöver vara insatta och förstå vilka krav som utbildningen ställer på elever och lärare och därmed på dem själva.”

- a) Är (du som är) skolledare och övriga av huvudmannens beslutsfattare tillräckligt insatta i vad undervisning som är anpassad efter vuxna andraspåksinlärare innebär, hur sådan undervisning kan se ut?
Om inte, vad behöver du/de veta mer om? Hur kan kunskapen öka? Kan någon av delfilmerna användas?
- b) Faller beslut rörande kombinationsutbildningar ibland mellan stolarna (mellan ansvariga instanser) i er kommun?
Om ja, vilka är de och vad får det för konsekvenser för undervisningen?
Vad kan du/ni göra åt det?

Fråga 4

I rapporten [Undervisning inom kombinationsutbildningar](#) (Sandwall 2022, avsnitt 7.1) sammanfattar vi våra rekommendationer till regioner/huvudmän under dessa rubriker:

- Förstå – vad innebär undervisning i kombinationsutbildningar?
- Fixa förutsättningar – vad behövs för sådan undervisning?
- Forma förtroende – hur kan vi visa tillit till de verksamma?

Läs det avsnittet (två sidor) och fundera på vad (du som är) skolledare eller annan beslutsfattare behöver börja med och varför. Vad är första steget? Vilka bör involveras? När börjar du?

Delfilm 3. Hur kan en integrerande undervisning se ut?

Lärare från en trädgårdsutbildning berättar om sitt samarbete och om vikten att anpassa undervisningen till elevernas behov och förutsättningar. Som stöd för att hinna med utbildningens innehåll har de en övergripande planering. Denna stämmer de dock dagligen av utifrån vad eleverna förstått och behöver framöver. Lärarna var i början oroliga över att inte hinna med allt, men ser nu att ”det kommer”, det vill säga att lärandet kommer efter hand, man hinner. Det lönar sig inte att forcera studietakten, menar lärarna.

Utifrån en figur resonerar vi därefter om det vi kallar ”glappet” mellan den andraspråkliga nivå där eleverna befinner sig – jämfört med den språkliga nivå som ämnesplaner och kurslitteratur förutsätter att eleven ska befinna sig på vid gymnasiala studier. För läraren gäller det att i detta ”glapp” hitta vägar för att lärandet av språk och yrke ska kunna börja redan dag 1 i utbildningen. Hur kan en sådan undervisning se ut?

Vi visar ett exempel på det genom ett filminslag från integrerande undervisning i ”glappet” i en kockutbildning, närmare bestämt en arbetsgång i början av ett undervisningsområde om hygien. Undervisningen startar med en *till synes* enkel, engagerande och konkret fråga där alla elever kan bidra. De svar de olika grupperna kommer fram till, deras frågor och eventuella missförstånd, styr därefter lärarens fortsatta undervisning.

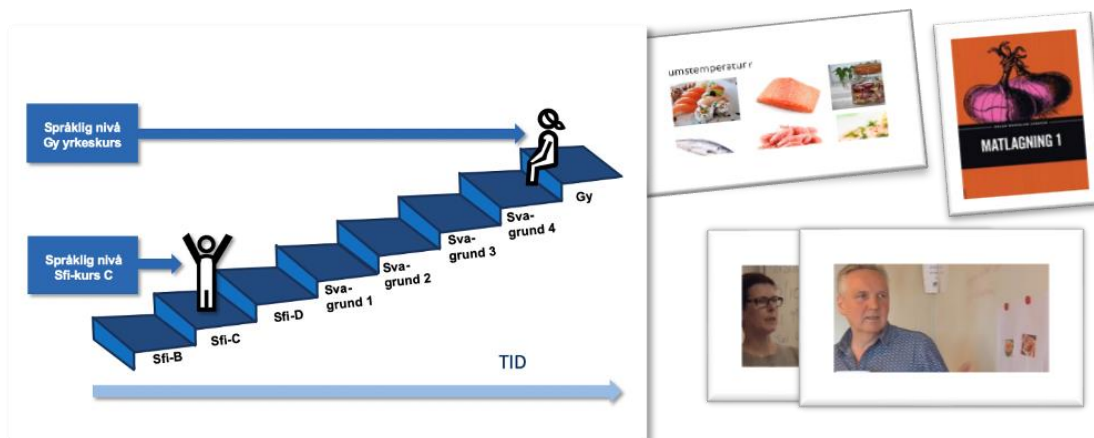
Vi jämför slutligen en sådan arbetsgång med mer traditionellt lektionsupplägg, där starten av ett arbetsområde utgörs av en abstrakt läromedelstext eller med en sammanfattning med stöd av till exempel powerpoint.

Specifika frågor till delfilm 3

Fråga 1

Den här trappan (se figuren nedan) kommenteras i delfilmen. Hur förstår du figuren och vad föreläsarna menar? Berätta för varandra.

- a) Vad tänker du om figuren i relation till dina elever och deras möjligheter att klara utbildningen?

Fråga 2

Delfilmen visar uppstartsarbetet i en kockutbildning där eleverna fick i uppgift att rangordna vilka födoämnen som blir dåliga först i rumstemperatur (se bilden nedan). Fundera över frågorna, berätta för varandra och diskutera.

- Vad utmärker den undervisningen?
- Vad gör läraren?
- Vad gör eleverna?
- Vilka för- och nackdelar har ett sådant arbetssätt för eleverna?
- Vilka för- och nackdelar har ett sådant arbetssätt för lärarna?

Delfilm 4. Vad säger forskningen och den beprövade erfarenheten?

Vid tidpunkten för inspelningen fanns inte någon forskningsstudie gjord inom kombinationsutbildningar. Däremot finns det relativt gott om stöd för integrerande undervisning i olika forskningsfält, vilket vi exemplifierar i delfilmen.

De utvecklingsarbeten som sker i landet dokumenteras ytterst sällan. Vi uppmanar här till dokumentation och spridning av utvecklingsarbeten så att kunskaper om vad som fungerar bra i integrerande undervisning kan öka. För detta behöver lärare och skolledare ha mandat och stöttning att pröva olika arbetssätt över längre tid. Vi betonar också vikten av noggranna uppföljningar och utvärderingar.

Som stöd till verksamhetsutveckling har NC, utifrån forskning och beprövad erfarenhet, bland annat utifrån vårt mångåriga utvecklingsarbete, utformat *didaktiska principer* för integrerande undervisning. Principerna är avsedda att stötta utvecklingsarbete inom alla olika yrkes-/kombinationsutbildningar, men även stötta det dagliga arbetet när lärare planerar, genomför och utvärderar undervisningen för vuxna andraspråksinlärare.

För att illustrera en av principerna, den om att undervisningen går från det konkreta till abstrakta, visar vi ytterligare ett exempel på hur en till synes enkel och konkret fråga kan

starta ett arbetsområde, här inom vård- och omsorgsutbildning. Den situation som behandlas relateras till *flera* begrepp eftersom situationen är komplex och därmed liknar en autentisk situation på apl- och arbetsplatser. Vi jämför ett sådant tillvägagångssätt med att använda en fallbeskrivning från ett läromedel.

Avslutningsvis ställer vi frågan om kombinationsutbildningar är bra.

Specifika frågor till delfilm 4

Fråga 1

I delfilmen visar vi exempel på forskningsområden där vi hittar stöd för integrerande undervisning, t.ex. den undervisning vi illustrerar i delfilm 3 och 4.

- a) Har du någon egen princip för din undervisning; något du tycker är viktigt, något som avgör hur du utformar din undervisning? Kan du koppla det till något som tagits upp i delfilmen? Motivera och diskutera.
- b) Skulle du vilja – och har du möjligheter – att beskriva din undervisning så att andra lärare/skolledare kan lära från dina erfarenheter? Varför? Varför inte?
- c) Skulle du vilja observera andras undervisning och samtala efteråt? Varför? Varför inte? Om ja, vad skulle syftet vara med observationerna?

Fråga 2

I delfilmen motiverar vi kort varför vi valde att starta upp med frågan ”Vad är fel?” tillsammans med ett foto på en situation. Vi jämför också med fallbeskrivningar hämtade från läromedel.

- a) Håller du med om de resonemang vi framför? Motivera.
- b) Vad får detta för konsekvenser för utformningen av din undervisning? Vad vill du i så fall pröva eller utveckla?

Fråga 3

I delfilm 3 ställer vi rangordningsfrågan ”Vad blir dåligt först...?” och i denna delfilm ställer vi frågan ”Vad är fel?”. Sådana *till synes enkla och konkreta frågor* öppnar upp för elevernas engagemang och synliggör deras kunskaper, färdigheter och eventuella missförstånd.

Vi börjar alltså med en fråga om något konkret som man kan se och peka på. Inte med text i läromedel eller med att förklara ett begrepp, eftersom det är ett ineffektivt sätt att starta undervisning för den här elevgruppen.

Fundera på nästa arbetsområde som du ska starta upp.

- a) Skulle du kunna använda en rangordningsfråga eller en fråga av typen ”Vad är fel?” för det arbetsområdet? Vad skulle frågorna handla om? Hur skulle du förbereda med material? Kan du ta bilder som kan konkretisera frågeställningen?
- b) Pröva gärna att starta upp arbetsområdet med någon av frågorna i våra exempel.

Fråga 4

I delfilmen betonar vi vikten av noggrann uppföljning och utvärdering för en ändamålsenlig utbildning och undervisning (se bland annat bilden nedan). Detta är huvudmannens ansvar. Därför är det viktigt att företrädare för ledning och lärare diskuterar frågorna nedan tillsammans.

- a) Vilka av nedanstående frågor kan du besvara? Resonera om ifall resultaten på utbildningens organisering, på undervisningens utformning eller på andra förutsättningar.
- b) Vad behöver ni veta mer om?

Är kombo bra?

- Lär de sig svenska snabbare?
- Lär de sig yrket?
- Får de jobb?
- Klarar de sig på jobbet?
- Klarar de att läsa vidare?

Referenslista

Övergripande referenser

Inledningsvis i referenslistan finns rapporter och länkar som vi anser är särskilt värdefulla för utbildning och undervisning inom kombinationsutbildningar inom komvux. Därför presenteras innehållet kort.

Via länken nedan hittar du inspelade presentationer och samtalsunderlag för planering, genomförande och uppföljning av olika kombinationsutbildningar i kommuner med olika förutsättningar. Presentationerna utgår huvudsakligen från de didaktiska principer NC utformat.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk (2022) Hämtad 2023-04-20: [Stödmaterial för kombinerade språk- och yrkesutbildningar inom komvux](#)

Via länken nedan hittar du samtliga presentationer (delfilmer) som är beskrivs i samtliga text- och samtalsunderlag. De är publicerade på NCs youtubekanal.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk (2022) Hämtad 2022-11-14: [Principer för en integrerande språk och yrkesdidaktik - YouTube](#)

Här nedan finns länken till en rapport som NC skrivit på uppdrag av Skolverket. Rapporten, som är en del av det nationella projektet Kombinationsutbildning sfi, fokuserar på huvudsakliga förutsättningar för **undervisningen**.

Sandwall, K. (2022) *Undervisning inom kombinationsutbildningar*. Redovisning av uppdrag inom Skolverkets projekt Kombinationsutbildning sfi. Utgiven av Skolverket. Hämtad 2022-11-14: <https://www.skolverket.se/publikationer?id=10011>

Nedanstående delrapport är gjord inom det nationella projektet Kombinationsutbildning sfi. Projektet, som ägs av Skolverket och finansieras av Europeiska socialfonden, **kartlägger nuläget och sammanställer lärdomar** om kombinationsutbildningar. Syftet med rapporten är att **utgöra ett underlag för beslut** om kombinationsutbildningar på olika nivåer. Bland annat genom att öka kunskapen om hur kombinationsutbildningar fungerar samt identifiera förutsättningar och framgångsfaktorer i utbildningarnas planering, styrning och organisering. Rapporten vänder sig till dem som vill öka sina kunskaper om kombinationsutbildningar, exempelvis på departement, bland huvudmän eller hos utbildningsanordnare.

Skolverket (2022) *Kartläggning av kombinationsutbildningar*. Delrapport inom ESF-projektet Kombinationsutbildning sfi. Hämtad 2022-11-14: <https://www.skolverket.se/publikationer?id=10008>

Här nedan finns en länk till Skolverkets samlade webbsida om att leda och genomföra kombinationsutbildningar inom komvux. Här finns inspiration och stöd i arbetet med kombinationsutbildningar, bl.a. information och länkar kring statsbidrag, stödjande insatser, studie- och yrkesvägledning, ISP, APL, ORK-kurser.

Skolverket (2022) Hämtad 2022-11-14: [Organisera och genomföra kombinationsutbildningar inom komvux - Skolverket](#)

Referenser – styrdokument

SFS 2010:800. Skollag.

SKOLFS 2012:101. Förordning om läroplan för vuxenutbildningen.

SKOLFS 2017:91. Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

SKOLFS 2022:21. Kursplan Svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå.